

Gemechaniseerde eenheden: misvattingen en opvattingen

O.P. van Wiggen – kolonel der infanterie*
M.H. Wijnen – luitenant-kolonel der genie*

'De tank, volgens talloze militaire kristallen bolkijkers een achterhaald wapen, bleek weer eens onvervangbaar, als een instrument precieze vuurkracht te leveren. Even belangrijk als de tanks, waren de pantserwagens van de infanterie. Het zeer lage aantal Amerikaanse en Britse doden op het slagveld, ongeveer honderd, was vooral te danken aan de bescherming die deze voertuigen bieden. Niet alleen beschermen ze tegen lichte vuurwapens en scherven van bommen en granaten, ook geven ze beschutting in de lange perioden van wachten op het slagveld, wanneer zo vaak willekeurige en zinloze slachtoffers vallen.' JOHN KEEGAN¹

Inleiding

Bovenvermeld citaat werd in april van dit jaar in *The Daily Telegraph* afgedrukt, nadat Amerikaanse tanks van de 3e Infanterie Divisie de weerstand rond Bagdad hadden gebroken en ongehinderd door de Iraakse hoofdstad konden rij-

den. Daarmee was de feitelijke oorlog om Irak, ondanks alle doemscenari'o's, na een grondoorlog van drie weken beslist. In tegenstelling tot de oorlog in 1991, die slechts was gericht op de herovering van Koeweit, was er deze keer aan de grondaanval geen wekenlange luchtoorlog voorafgegaan en bestond de beschikbare strijdmacht slechts uit één derde van de strijdmacht die voor operatie *Desert Storm* benodigd was. Dat terwijl er over een veel grotere diepte moest worden opgetreden. Kortom, een gewapend conflict met de nodige nouveautés, die in de komende tijd de nodige stof voor veel uitleg, interpretatie en discussie zal opleveren.

Ten tijde van operatie *Iraqi Freedom* waren er binnen de Nederlandse krijgsmacht geheel andersoortige problemen. Er moest een oplossing worden gevonden voor de opgelegde bezuinigingen. Bezuinigingen die niet langer met de kaasschaafmethode konden worden ingevuld, maar ingrijpender maatregelen vereisten. En die zouden er komen. Naast het afstoten van materieel en eenheden bij de

luchtmacht en de marine, zal de omvang van de landmacht opnieuw worden verkleind. Zo verdwijnt 41 Gemechaniseerde Brigade en halveert het resterende tankbestand aan Leopard 2A6-tanks, waardoor de landmacht uiteindelijk nog slechts 105 tanks overhoudt. Met deze maatregel beschikt Nederland – los van België en Luxemburg, want die hebben er helemaal geen meer – over het minste aantal tanks in West-Europa.

Toch kwam deze beslissing niet onverwacht. Reeds langer waren er geluiden te horen dat tanks, maar ook onderzeeboten en fregatten konden verdwijnen², omdat het hier middelen betrof die dateerden uit de periode van de Koude Oorlog en die in de huidige veiligheidscontext onvoldoende waarde zouden hebben. Een mening die niet alleen werd vertolkt door analisten en journalisten, maar ook door sommige Nederlandse militairen. Waarop baseren deze 'deskundigen' hun pertinente meningen? Daadwerkelijke operationele ervaringen van de Nederlandse krijgsmacht kunnen daaraan niet ten grondslag liggen. Weliswaar hebben Nederlandse eenheden zich regelmatig verdienstelijk gemaakt tijdens vredesoperaties, maar slechts in zeer beperkte mate tijdens gevechtsoperaties. De ervaringen met de inzet van gemechaniseerde eenheden blijven beperkt tot Bosnië en in zekere zin Kosovo. In beide gevallen echter pas nadat een staakt-het-vuren was overeengekomen.

* De auteurs maakten begin 2003 deel uit van de werkgroep Volledig Parate KL, een werkgroep die studie 11 in het kader van het IDP uitvoerde. Kolonel Van Wiggen is thans hoofd van het beleidscluster Doctrine, Opleiden en Trainen (DO&T) van de Landmachtstaf. Luitenant-kolonel Wijnen is werkzaam op het bureau Integraal Defensie Plan van het

ressort Nationale Plannen van de Defensiestaf.
¹ John Keegan is militair historicus en schreef het standaardwerk 'Faces of Battle'. Dit citaat is overgenomen uit *The Daily Telegraph* en is in de *Volkskrant* van 12 april opgenomen in het artikel 'Ontsla de leunstoel-generaals!'.
² Elsevier 24 mei 2003: 'Offer de Marine op' door Eric Vrijnsen.

De schijnbare tegenspraak tussen enerzijds de recente bezuinigingsvoorstellen van de minister van Defensie, met als resultante de verdere verkleining van de slagkracht van de krijgsmacht, en anderzijds de recente ervaringen van de Geallieerden in operatie 'Iraqi Freedom', zijn reden genoeg om eens kritisch naar de

bruikbaarheid van die vermeende ouderwetse gemechaniseerde eenheden te kijken en die af te zetten tegen het Nederlandse ambitieniveau.

Daartoe staan wij in eerste instantie stil bij de gemechaniseerde eenheden, de eenheden van verbonden wapens van tanks, infanterie, artillerie en

genie, oftewel, waar over hebben we het nu eigenlijk als we spreken van gemechaniseerd opereren. Vervolgens gaan we in op de eerder gememoreerde kritiek. Dat doen we op basis van

³ Elsevier 24 mei 2003: 'Offer de Marine op' blz. 24 door Eric Vrijnsen.

Gemechaniseerde eenheden en de functie van de 'verbonden wapens'

Sinds de Tweede Wereldoorlog is het optreden van landstrijdkrachten in belangrijke mate gecentreerd rond gemechaniseerde eenheden. De introductie van de tank, de toenemende motorisering, maar ook de rol van het luchtwapen veranderden het militaire optreden. Het waren de Duitsers die in mei 1940 als eersten de effectiviteit van een gecombineerde inzet van tanks, vliegtuigen (Stuka's) en gemechaniseerde infanterie, ondersteund door genie en artillerie, demonstreerden. In de mei- en juni-dagen van 1940 werd duidelijk dat gewapende conflicten vanaf dat moment niet langer meer zouden worden beslist door vuurkracht en stellingen, maar door beweging en het vermogen sneller te besluiten en te handelen dan de tegenstander. Deze ontwikkeling zette zich voort na de oorlog en werd verder bepaald door de omstandigheden gedurende de Koude Oorlog. De dreiging van het Warschau-Pact, dat de beschikking had over een enorm potentieel aan tanks, pantservoertuigen en artillerie, noodzaakte tot een adequaat antwoord. Reden waarom de Nederlandse landmacht in de jaren zestig op grote schaal overging tot mechanisatie, net als alle andere West-Europese landstrijdkrachten.

Sinds de Tweede Wereldoorlog is de samenstelling van gemechaniseerde eenheden in gecombineerde modules van wapensystemen, ook wel aangeduid als het optreden van verbonden wapens, internationaal geaccepteerd en door nagenoeg alle toonaangevende landen overgenomen. De reden is even simpel als voor de hand liggend. De integratie van tanks, artillerie, infanterie, genie en het luchtwapen in de vorm van Close Air Support (CAS) neutraliseert niet alleen de nadelen van de afzonderlijke elementen, maar

buit ook de sterke punten van die afzonderlijke elementen uit. De vuurkracht en de bewegelijkheid van de tank in het open terrein, verschaft de infanterie de bescherming om dicht op het doel te komen en dat in handen te nemen. Artillerie kan de effecten van vijandelijke wapensystemen op eigen tanks en infanterie met rook of met explosieve uitwerking onderdrukken, zodat tanks en infanterie veilig kunnen bewegen. De genie verschaft de noodzakelijke mobiliteit voor tanks en infanterie door vijandelijke mijnevelden en draadhindernissen te doorbreken en (water)hindernissen te overschrijden. Zonder de steun van infanterie zijn tanks in verstedelijkte en onoverzichtelijke gebieden kwetsbaar voor vijandelijke infanterie en mijnen. Net zoals infanterie in open terrein geen partij is voor tanks of artillerie. Ten slotte is luchtsteun in de CAS-rol een onontbeerlijk element in het geheel van verbonden wapens.

In de loop der jaren is de tactiek hetzelfde gebleven; alleen heeft de voortschrijdende techniek het concept van verbonden wapens voortdurend van nieuwe impulsen voorzien. Die voortschrijdende techniek was bedoeld om de zwakke punten van de afzonderlijke elementen zoveel mogelijk op te heffen en de sterke punten verder te verbeteren. Zo werd het infanterievermogen om zich te verweren tegen tanks en pantservoertuigen opgevoerd door de ontwikkeling van draagbare antitanksystemen. Eerst nog systemen voor de korte dracht, maar na verloop van tijd geavanceerder, met toenemende nauwkeurigheid en grotere dracht. De kwetsbaarheid van de infanterie werd verder verminderd door de introductie van pantservoertuigen. Eerst nog slechts als *battle field taxis*, maar na verloop van tijd ook als volwaardige *infantry fighting vehicles*. Tanks en pantservoertuigen kregen nachtzichtapparatuur om hun kwetsbaarheid bij nacht te ver-

kleinen en om klokrond te kunnen opereren. Tanks werden verder verbeterd door te investeren in een betere bepantsering en een groter doorborend vermogen en effectieve dracht van het kanon.

De karakteristieken van tanks, artillerie, infanterie en genie zijn echter in de afgelopen vijftig jaar niet wezenlijk veranderd. Zo blijft ieder element zijn sterke en zwakke punten houden, waardoor het concept van verbonden wapens onverminderd van kracht blijft.

De mate waarin een eenheid in staat is de combinatie van de verbonden wapens optimaal op elkaar af te stemmen en in te zetten, is bepalend voor het succes. Het te bereiken effect staat daarbij steeds centraal. Als een eenheid niet over alle componenten beschikt, of niet in staat is deze effectief op elkaar af te stemmen door bijvoorbeeld gebrekige training of communicatie, zal de kans op succes aanzienlijk afnemen. Eric Vrijnsen heeft in zijn artikel in de Elsevier van 24 mei 2003³ dan ook een punt, zij het lichtelijk overdreven, als hij stelt dat 'het ultramoderne gevaarte (i.e. de Leopard 2 A6 gevechtstank) niet veel verder komt dan Amersfoort, omdat de investering om de begeleidende tank aan te schaffen om sloten of andere hindernissen te nemen niet meer kon worden opgebracht'.

Als één van de elementen van de verboden wapens ontbreekt, vermindert de effectiviteit van gemechaniseerde eenheden. Overigens heeft de landmacht de behoefte voor de zogenaamde doorbraaktank voor de genie al meer dan tien jaar aangekaart en in de plannen opgenomen, maar telkens prevalleerden andere projecten. Door een creatief ruilprogramma tussen Nederland en Noorwegen zal deze behoefte binnen enkele jaren worden ingevuld.

twee begrippenparen – te weten ‘licht versus zwaar’ en ‘snel versus langzaam’ – en een verhandeling over de risico’s van de inzet van gemechaniseerde eenheden. Daar waar noodzakelijk stellen we die kritiek in een ander daglicht. Vervolgens zullen wij aan de hand van het Nederlandse ambitieniveau vaststellen hoe er tegen het fenomeen ‘verbonden wapens’ en het gemechaniseerde optreden wordt aangekeken.

We ronden onze beschouwing af met een analyse van de operationele kwaliteit van de gemechaniseerde eenheden anno 2003. Om een uitspraak te kunnen doen over de opvattingen en misvattingen die er over gemechaniseerde eenheden bestaan, ontkomen we er niet aan om de eerste *lessons learned* van de operatie ‘Iraqi Freedom’ bij onze beschouwing te betrekken.

Licht of zwaar

Na de ‘val van de Muur’ werden er al gauw vraagtekens gezet bij de omvang en noodzaak van gemechaniseerde eenheden. Niet alleen verdween de dreiging van een massale tankaanval uit het oosten, maar in

tweede instantie verdwenen ook de taak en de bestemming. De hoofdtak van de krijgsmacht – zoals die van vele andere westerse strijdkrachten – transformeerde van inzet in het groot-schalig conflict in Centraal-Europa naar een scala aan bijdragen in crisis-beheersingsoperaties. Militaire eenheden konden in dat kader pas van nut zijn als ze snel inzetbaar en flexibel waren. Snelheid en flexibiliteit vereisten volgens de toenmalige opvattingen eenheden met een lichte bewapening en een grote mobiliteit. Daarnaast, zo stelden de deskundigen, zou een lichte uitstraling bij een vroegtijdige ontplooiing in een conflict deëscalerend werken. Voorzover tanks en pantservoertuigen al niet onbruikbaar waren verklaard, omdat ze niet pasten binnen de hype van licht en flexibel, dan waren ze dat nu toch zeker.

De gebeurtenissen in Bosnië in 1994-1995, pijnlijk culminerend in de gebeurtenissen voor en tijdens de val van de enclave Srebrenica in de zomer van 1995, toonden niet alleen de naïviteit, maar ook de onjuistheid van deze benadering aan. Om tegemoet te komen aan de politieke richtlijn om vooral geen escalatie in de

hand te werken, werd Dutchbat naar Srebrenica gestuurd met pantservoertuigen zonder het organieke 25 mm-snelvuurkanon en bijbehorende nachtzichtapparatuur. De pantservoertuigen maakten – en maken – sowieso geen deel uit van de organieke bewapening van de ingezette eenheden, de luchtmobiele bataljons. In plaats van het snelvuurkanon werd een zware mitrailleur meegenomen. En in plaats van de YPR-TOW werden enkele draagbare TOW-installaties meegenomen. De zware mortieren werden thuisgelaten.

Zonder teveel uit te weiden over de ‘lessons learned’ van de casus Srebrenica en de periode Bosnië 1994-1995, kan eenvoudigweg gesteld worden dat de weeffouten uit de – doctrinair ‘eerste generatie vredesoperaties’ genoemde – missies die zo gewild waren in het begin van de jaren negentig, genadeloos zijn aangetoond. Er is inmiddels geen weldenkend militair of politicus meer die een zo krachteloze troepenmacht een missie wil laten uitvoeren. Sterker nog, misschien slaan we nu wel eens een beetje door in het afdekken van risico’s, door bijvoorbeeld ‘politieke Apaches’ mee te sturen met een troepenmacht die daar nou ook weer niet om staat te springen.

Hoe dan ook, inmiddels hebben we naar aanleiding van deze ervaring begrepen dat deëscalatie een mooi en idealistisch westers begrip is, maar niet altijd bruikbaar in de meer realistische wereld van conflictresolutie. En in die wereld wordt over escalatiedominantie gesproken. Escalatiedominantie is niet alleen noodzakelijk om de situatie in het inzetgebied voortdurend te kunnen beheersen, maar ook om geloofwaardig te kunnen optreden, mocht dat eventueel nodig zijn (in vaktermen, optreden in een hoger deel van het geweldsspectrum dan aanvankelijk voorzien). Escalatiedominantie wordt vormgegeven door beweeglijkheid, zelfbescherming, vuurkracht en de zichtbaarheid hiervan voor degene die ervan weerhouden moet worden om te escaleren.

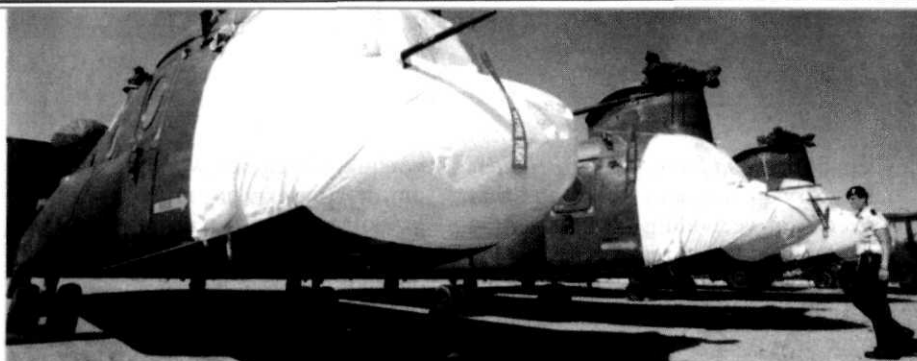

De Leopard 2A6 maakt deel uit van de zogenaamde derde generatie gevechtstanks en koppelt vuurkracht en precisie aan een hoge mobiliteit en bescherming (Bron: Mediacentrum KI)

Hoe en hoe snel de doctrine over de uitvoering van de vredesoperaties kan veranderen, bleek wel in het najaar van 1995. Om die wijziging van opvatting te zien, hoeven we alleen maar te kijken naar de samenstelling van het eerste Nederlandse IFOR-bataljon dat in die periode (noot: binnen zes maanden na de dramatische val van de enclave Srebrenica!) werd ingezet. Dat gemechaniseerde bataljon was allesbehalve 'licht' en bestond uit een eskadron Leopard-2-tanks, twee compagnieën pantserinfanterie uitgerust met YPR-765 voorzien van het standaard snelvuurkanon 25 mm Oerlikon, de antitank-YPR-tows en mortieren 120 mm voor de vuursteun. En belangrijker, de bataljonscommandant kreeg dito robuuste instructies mee. Voldoende om de missie op operationeel-verantwoorde wijze te kunnen uitvoeren en voldoende om het begrip escalatiedominantie geloofwaardig – vooral richting de voormalig strijdende partijen – invulling te geven.

Snel of langzaam

Maar ondanks de pijnlijke 'lessons learned' van Srebrenica, de veranderde kijk op de uitvoering van operaties en het behaalde succes in operaties als IFOR, SFOR en KFOR, blijft de kritiek op gemechaniseerde eenheden hoorbaar. Was het eerst de te zware en ouderwetse bewapening, nu is het weer de kritiek dat deze eenheden niet of langzaam te vervoeren zijn. Het valt niet te ontkennen dat zware tanks en pantservoertuigen niet eenvoudig zijn te verplaatsen. Weliswaar is het gigantische Amerikaanse C-5 Galaxy-transportvliegtuig in staat om twee gevechtstanks van ieder zestig ton te vervoeren, maar internationaal is de beschikbaarheid van dat type vliegtuig beperkt. De Amerikanen hebben hun zware middelen voor zowel 'Desert Storm' als 'Iraqi Freedom' dan ook gewoon via zeetransport verplaatst en vervolgens in de buurt van Irak ontladden. Zelfs het enorme Amerikaanse militaire potentieel aan transportvliegtuigen van

Chinook-helikopters op de kade in Eemshaven, klaar voor transport naar Irak. Foto: Dennis Beek, WFA

circa honderdvijftig C-141 Starlifters, honderd C-5 Galaxy en nog eens zestig C-17 Globemaster-transportvliegtuigen was ontoereikend om gemechaniseerde middelen in groten getale in te vliegen.

Ook de Amerikanen onderkennen dat het grote gewicht van de tanks en pantservoertuigen, maar vooral ook de instandhouding (herstel, bevoorrading en opvoer van reservedelen) een enorme logistieke inspanning kost. Al geruime tijd studeert de US Army op alternatieven die bescherming en vuurkracht verenigen in een lichter systeem met minder logistieke beperkingen. Dit zogenaamde Future Combat System (FCS) moet de functionaliteit van de tank kunnen vervangen met dezelfde slagkracht en tegen een veel geringer gewicht. Een dergelijk platform met een maximum gewicht van 17-24 ton is veel gemakkelijker via de lucht te vervoeren (lees: over strategische afstanden te verplaatsen) en zou daarmee operationeel-relevant kunnen zijn. Daarnaast zou het FCS een hoge tactische mobiliteit moeten hebben en voorzien moeten zijn van een *stand-off*-wapensysteem dat een opponent kan aangrijpen zonder de kwetsbaar makende beperking die *line-of-sight*-wapensystemen inherent hebben. Aangezien het FCS opereert in een *network centric*-omgeving, staat de *information supremacy* (of misschien wel *dominance*) toe dat de zelfbescherming van het FCS slechts scherfwerend – en dus licht – behoeft te zijn. Vijandelijk vuur met directe richting kan immers nagenoeg worden uitgesloten.

Maar zoals de technische ontwikkelingen nu uitwijzen, is dit FCS niet voor 2020-2025 te verwachten. De

MATERIEEL OP WEG NAAR IRAK

EEMSHAVEN - Vanuit de Eemshaven in Groningen afgelopen vrijdag (27 juni) de verscheping begonnen van materieel voor het Nederlandse aandeel in de stabilisatiemacht in Irak. Het materieel wordt half juli in Irak verwacht.

Voor het transport van honderden containers met goederen en vele tientallen voertuigen zijn drie koopvaardischepen ingezet. De meeste manschappen van de Nederlandse eenheid levert het Korps Mariniers (ongeveer 850 militairen).

De bijdrage van de Koninklijke Landmacht bestaat uit ongeveer 230 man. De Koninklijke Luchtmacht levert negentig militairen, terwijl de Koninklijke Marechaussee 38 mensen inzet.

Omdat het Nederlandse contingent begin augustus operationeel moet zijn in Irak, vertrekt het personeel later per vliegtuig. ●

Pagina 2: Kamer akkoord met Irak-missie

Strategische transportcapaciteit wordt voor een land als Nederland bepaald door de beschikbaarheid van weg- en zeetransport. Om die reden is de strategische mobiliteit van 'lichte' of 'zware' eenheden identiek

(Bron: Defensiekrant nr. 25, 3 juli 2003)

hiervoor geschetste FCS bestaat namelijk slechts op de tekentafel, terwijl de techniek die het systeem effectief moet maken, nog niet eens in alle gevallen is uitontwikkeld. Tot die tijd schatten de Amerikanen in dat M1A2 Abrams-tanks en M2/3-Bradley-gevechtsvoertuigen de ruggengraat van de US Army blijven vormen. In de komende jaren komt daar een familie van gepantserd wielvoertuig bij (het *Interim Armored Vehicle Stryker*) dat de kern moet vormen

van de *medium force Stryker Brigade*. De 'Stryker Brigades' zijn – en daarover is al veelvuldig gepubliceerd – de interim force tussen de *Legacy Force* waarover de US Army thans beschikt en de *Objective Force* die er over 20 à 25 jaar moet staan. De 'Stryker Brigades' zijn niets anders dan een *testbed* voor de 'Objective Force' en mogen dan ook niet als een met de huidige gemechaniseerde eenheden vergelijkbare operationele capaciteit worden beschouwd. De ervaringen tijdens operatie 'Iraqi Freedom' geven dat nog eens duidelijk aan: *'This doesn't mean that the US Army and other forces cannot find lighter new combat systems to replace the 70-ton M1A2, but it does indicate that interim systems like the Stryker could not be an effective substitute for heavy armor in major regional contingencies'*⁴

Het voorgaande afwegend, is de vraag wat de ambitie van de Nederlandse *landforces* moet zijn. We maken eerst een tweetal kanttekeningen. De eerste is het budgettaire kader waarbinnen de Nederlandse krijgsmacht zich moet ontwikkelen c.q. zich mag bewegen. In het Integraal Defensie Plan is de strategische keuze gemaakt om een kleinere krijgsmacht te bouwen, maar wel eentje die kwalitatief hoogwaardig is.⁵

Ook die nieuwe Nederlandse krijgsmacht zal in vergelijking met zijn Amerikaanse counterpart nooit beschikken over de enorme volumes aan dollars voor *Research and Development* (R&D). Dat dwingt Nederland twee keuzes te maken: 1) Nederland zal trendvolgend zijn en niet trendsettend en 2) Nederland kan zich geen separate 'medium force' veroorloven (naast de *heavy* en de *light forces* waarover de landmacht thans

beschikt). Daarmee wordt de ambitie om de Amerikanen op korte termijn te volgen in experimenten als de 'Stryker Brigades', aanzienlijk gereduceerd.

De tweede kanttekening betreft de constatering dat de Nederlandse krijgsmacht enige bescheidenheid past. Zonder het nadeel om van strategisch luchttransport gebruik te kunnen maken – want te zwaar – te willen bagatelliseren, is de beschikbaarheid van een vloot van slechts twee C-130 Hercules-transportvliegtuigen, (tegen een vloot van meer dan vierhonderd! C-130 toestellen binnen de Amerikaanse strijdkrachten) weinig indrukwekkend als het gaat om de beschikbare capaciteit. Allereerst is dit type vliegtuig volgens de Amerikaanse definities geen strategisch transportmiddel, maar een vliegtuig voor *in-theatre*; hooguit een operationeel transportmiddel dus. Daarnaast is de capaciteit zelfs nog niet genoeg om lichte eenheden snel ergens naartoe te verplaatsen. De verplaatsing van de zo geroemde expeditieaire lichte infanterie van het Korps Mariniers werd zowel naar Eritrea in 2000 als naar Irak afgelopen maanden juni en juli, via een combinatie van wegen zeetransport uitgevoerd. Ook de ingedeelde helikopters werden met zeetransport vervoerd. Om de gedachte te bepalen, de verplaatsing van het infanteriebataljon van het Korps Mariniers kostte 24 vaardagen en meer dan twee weken om vanuit Koweit over de weg de toegewezen *Area of Responsibility* (AOR) in Irak te bereiken. Om daarnaast het lichte karakter te nuanceren, waren er voor het voortzettingsvermogen van deze lichte eenheid meer dan zeshonderd containers nodig.

Het behoeft geen nader betoog dat ook een gemechaniseerde eenheid, bestaande uit tanks en pantservoertuigen, met aanmerkelijk meer gevechtskracht en voortzettingsvermogen, binnen de Nederlandse context een vergelijkbare strategische mobiliteit heeft als lichte infanterie-eenheden van dezelfde omvang.

Risico

Daar waar de invalshoeken 'licht of zwaar' en 'snel of langzaam' nog eenvoudig zijn te weerleggen, wordt dat moeilijk als het gaat om het wezenskenmerk van de militaire organisatie: het toepassen van geweld en de daarbij horende risico's. Hoewel de discussie nog nooit hardop is gevoerd, heeft Nederland, zowel binnen als buiten Defensie, moeite om de eventuele gevolgen van geweldstoepassing te accepteren, of anders gezegd, de risico's voor onszelf, ons personeel en de beantwoording van de vraag of het dat allemaal wel waard is. Niet voor niets wordt nog steeds de vraag gesteld of Nederland zich niet beter kan concentreren op operaties in het lage deel van het geweldsspectrum. En wanneer die vraag positief wordt beantwoord, is de vervolgvraag, of we daarvoor dan nog wel gemechaniseerde middelen nodig hebben, alweer gesteld.

Gelukkig kan deze discussie in een vroeg stadium worden afgerond. Ondanks Srebrenica is het Nederlandse buitenland- en veiligheidsbeleid nog steeds gebaseerd op het beginsel van *risk-sharing*. In toenemende mate ontstaat het besef dat er geen sprake kan zijn van een eenzijdige benadering, waarbij Nederland de kastanjes door anderen uit het vuur laat halen. De symbolische bijdrage in de vorm van een fregat dat opereert in de periferie is niet voldoende om dat idee van *high visibility, low of zelfs no risk* weg te nemen. Het lijkt in dat opzicht geruststellend dat in de diverse defensiedocumenten onomwonden wordt gesteld, dat ook in de toekomst de meeste conflicten op het land zullen worden beslist en dat lucht- en zee-strijdkrachten zich in toenemende mate moeten toeleggen op het ondersteunen van operaties op het land. Landstrijdkrachten zullen zich primair moeten blijven voorbereiden op het verkrijgen en zonodig forceren van toegang tot een landgebied. Een taak die direct in verband wordt gebracht met het optreden van verbonden wapens van gemechaniseerde

⁴ Anthony H. Cordesman: 'The 'Instant Lessons' of the Iraq War.

⁵ In plaats van een grotere organisatie die onvoldoende zou hebben kunnen investeren om interoperabel te kunnen zijn met andere moderne krijgsmachten.

eenheden en is gedimensioneerd tot het niveau brigadetaakgroep. Een richting die aan duidelijkheid niets te wensen overlaat, maar nog steeds het onbehaaglijke gevoel van risico niet heeft weggenomen.

Maar waarover hebben we het dan en wat is de relatie met de gemechaniseerde eenheden in deze? Om daarop een antwoord te kunnen geven is het zinvol om de ervaringen opgedaan tijdens operatie 'Iraqi Freedom' nog eens nader te beschouwen. In de vier weken, vanaf het begin van de aanval

de verstedelijkte gebieden, veel hoger was ingeschat. Dit extreem lage verliescijfer wordt in belangrijke mate toegeschreven aan de bescherming van de pantservoertuigen en de tanks. Zo wordt in *The Instant Lessons of the Iraq War* geconstateerd dat:

the combination of firepower and protection on the M1A1 played a critical role in ensuring Iraq forces could not bring tanks to bear at engagement ranges that allowed them to be effective, and the superior protection of the M1A1 greatly reduced losses and

in een stad als Bagdad nagenoeg ongehinderd hun gang gaan.

Much of the concern over urban warfare depends on fighting house-by-house or street-by-street. The US demonstrated that it is possible to use the new degree of situation awareness provided by modern ISR assets to help overcome enemy's superior knowledge of terrain and to the open areas of modern cities to conduct armored patrols with helicopter and air support. Contrary to doctrine armor often moved swiftly through modern cities without forward screening by infantry patrols, was able to find relatively open routes and exploit the longer fields of fire provided by major streets and boulevards, could bypass crowded and narrowly-pack areas and either had sufficient protection to survive limited clashes and could dismount infantry once the encounter began.⁷

More attacks on Americans

Iraqi children throwing rocks at a burning U.S. Army vehicle in Baghdad on Thursday. Three soldiers were wounded when a rocket-propelled grenade damaged the Humvee. Seven other soldiers were wounded in two separate attacks. Page 3

Gemechaniseerde eenheden koppelen een hoge graad van bescherming aan voldoende escalatiedominantie. Hierdoor is het risico kleiner dan bij inzet van relatief kwetsbare 'lichte' eenheden

(Bron: Herald Tribune, Friday, July 4, 2003)

vanuit Koeweit tot de overwinning in Bagdad, verloren iets meer dan honderd Amerikanen het leven tijdens de gevechtshandelingen of door ongelukken. Slechts een gering aantal daarvan viel toe te schrijven aan het optreden van de Iraakse strijdkrachten. Een aantal dat, gelet op de verwachte hevigheid van de gevechten in

casualties. The protection and firepower of the Bradley has proven to be equally important in dealing with technicals and suicide attacks.⁶

Door deze bescherming en het feit dat de Amerikanen superieure *situational awareness* hadden ten opzichte van de Iraakse strijdkrachten konden zij zelfs

De Nederlandse ambitie en het NRF-concept

Uit onze beschouwing over de vermeende tekortkomingen van gemechaniseerde eenheden hebben wij daar waar nodig reeds zinsneden uit de Nederlandse ambitie beschreven. Daaruit leiden wij af dat Nederland niet wegloopt voor zijn internationale verplichtingen. In dit kader is de ambitie van de Nederlandse krijgsmacht om een kwalitatief hoogwaardige en kwantitatief substantiële bijdrage te leveren aan internationale operaties als onderdeel van de NATO *Response Force* (NRF) – ook als het gaat om grondtroepen – niet alleen ambitieus, maar ook een duidelijke intentie om serieus werk te maken van 'risk sharing'. Met het uitspreken van de ambitie om een bijdrage te leveren aan de inzet van NRF, wordt ingestemd met de internationale kwaliteitsnormen zoals die met name door

⁶ Anthony H. Cordesman : The 'Instant Lessons' of the Iraq War.

⁷ Zie voetnoot 6.

de Amerikanen worden gehanteerd. Deze normen liggen niet alleen op het gebied van snel reactievermogen (inzet binnen 5 - 20 dagen) maar ook van getraindheid. En om in die kwaliteit te kunnen investeren zal de kwantiteit omlaag moeten. Een onvermijdelijkheid die nog sterker wordt nu de beschikbare budgetten krimpen. In dat licht bezien bieden de bezuinigingsvoorstellen van de minister meer perspectief dan men in eerste instantie zou denken. Binnen het NRF-concept is een bijdrage van alle krijgsmachtdelen voorzien. Voor de landmacht betekent dat een bijdrage van de staf van het Eerste (Duits/Nederlandse) Legerkorps in de vorm van het *High Readiness Headquarters*, een aandeel in de *Corps Troops* en ook een brigadetaakgroep. Zoals de *NATO Defence Requirement Review 2003* uitwijst, bestaat er internationaal gezien een duidelijke behoefte aan snel inzetbare, moderne en expeditionaire brigades. In dat opzicht wordt het belang van de brigade als platform van verbonden wapens nog relevanter en is een kwaliteitsinjectie in de vorm van moderne uitrusting noodzakelijk.

Kwaliteit van gemechaniseerde eenheden

Wat is dan eigenlijk de kwaliteit van die Nederlandse gemechaniseerde eenheden? Op dit moment bestaat de kern van gemechaniseerde eenheden van de landmacht uit Leopard 2A6 *Main Battle Tanks*, het YPR-765 Infanterie Gevechtsvoertuig in diverse uitvoeringen en het artilleriesysteem M-109 Houwitser en het *Multiple Launch Rocket System*. Dit overziend is de reactie te verwachten dat het huidige materieel van de landmacht niet is toegerust voor die NRF-opdracht en nog teveel is gebaseerd op de Koude-Oorlogtaak. Maar is dat terecht? Deze retorische vraag stellen, is hem beantwoorden. Niet dus! De Leopard 2A6 maakt deel uit van de zogenaamde derde generatie gevechtstanks die een ongeëvenaarde vuurkracht en precisie

Het eerste Nederlandse IFOR-bataljon in 1995; operationeel-verantwoord samengesteld en daardoor in staat om het begrip escalatiedominantie invulling te geven (Bron: Collectie Materieelherkenningscentrum OTCMAN)

paren aan een hoge mobiliteit en grote bescherming. Samen met de M-1A2 Abrams, waarvan de verwachting is dat we die niet snel als vijand zullen treffen, is de Leopard 2A6 superieur aan elke tegenstander met dat type middelen. De YPR-765 mag dan tegen zijn *end life of type* aanzitten, de bedragen om tot vervanging over te gaan, staan gereserveerd in de plannen. Over vijf tot zeven jaar kan de YPR na meer dan dertig jaar met pensioen en neemt een nieuwe generatie infanterie gevechtsvoertuigen het stokje over als drager van het gevecht.

Dan de artillerie. In het Integraal Defensie Plan is de conclusie getrokken dat landstrijdkrachten niet langer over diepe vuursteunmiddelen behoeven te beschikken. Hoewel wij deze conclusie niet delen, beschikt de landmacht met de komst van de Panzer Haubitze 2000 over enkele jaren over een houwitser die in alle opzichten (vuursnelheid, bereik, mobiliteit en precisie) fantastisch is. De Panzer

Haubitze 2000 gaat het begrip *surface-to-surface*-vuursteun herdefiniëren! Het is dan ook niet terecht als er wordt gesuggereerd dat de landmacht investeert in het verleden. De Nederlandse krijgsmacht beschikt over enige jaren over het meest moderne dat er qua landoorlogvoering te verkrijgen is (futuristische, nog niet reëel bestaande modellen daargelaten). Daarnaast vindt er een verschuiving plaats van de focus op *shooters* naar de focus op *enablers*. Denk hierbij aan de introductie van het *Battlefield Management System* om *Network Centric Warfare* mogelijk te maken, de implementatie van het *Soldier Modernization Program* en de nadruk die komt te liggen op het vergaren van inlichtingen (ISTAR). De landmacht gaat dus helemaal niet voor zwaar, maar voor een uitgebalanceerde mix van 'shooters' en 'enablers' waarbij de elementen van de verbonden wapens nog beter en sneller op elkaar worden afgestemd. Kortom, over enige jaren beschikt Defensie

Afsluiting

over ultramoderne uitrusting, waarmee de generatie van *intermediate forces* kan worden overgeslagen. Dat is niet verontrustend omdat de Amerikanen de enigen zijn die zich zo'n investering kunnen veroorloven en geen van de andere NAVO-partners die kant op gaat.

Het volgende verwijt dat de criticiasters hebben klaarliggen luidt 'ja, de landmacht heeft dan straks misschien *state-of-the-art* materieel, maar als je daarmee oude operationele concepten uitoefent, kom je toch nog nergens'. Sinds de 'val van de Muur' heeft de landmacht zich getransformeerd van een statisch kader-militieleger met het potentieel grootschalige conflict als primaire taak, tot een klein maar expeditionair en snel inzetbaar krijgsmachtdeel met grote en diverse operationele ervaring in verschillende inzetgebieden. Daarnaast laat de kwaliteit van de gemechaniseerde eenheden zich niet alleen afmeten aan de ervaringen en het (nog in te stromen) ter beschikking staande materieel, maar vooral in de benadering hoe die eenheden zich realistisch en professioneel voorbereiden op een daadwerkelijke inzet. Dat het de landmacht ernst is met het streven naar uitstekend getrainde operationele eenheden, blijkt uit de wijze waarop het fenomeen *live-simulation* wordt toegepast. Sinds 1993 is daarmee ervaring opgedaan. Eerst op het oefenterrein Hohenfels, waarbij werd opgetreden in een tweepartijenoefening naar Amerikaanse maatstaven. In latere fasen werd een eigen mobiele versie van dit trainingscentrum ontwikkeld door de nieuwste 'state-of-the-art' simulatieapparatuur en een oprichting van een eigen *observer control*-organisatie.

Voor een relatief kleine landmacht als de onze betekent dit een enorme kwaliteitsinjectie. De focus ligt hierbij op het maximaliseren van het te genereren militair vermogen, onder het gelijktijdig optimaliseren van de eigen veiligheid, minimale ongewenste nevenschade en het leren accepteren van verantwoorde operationele risico's.

Aan het eind van ons betoog zal het de lezer duidelijk zijn dat er veel opvattingen bestaan over het gemechaniseerde optreden van grondtroepen. Even evident zijn de vele misvattingen. Vooral het laatste is kwalijk. Het doet afbreuk aan de waarde die gemechaniseerde eenheden anno 2003 hebben in de diverse operatiegebieden en onderschat het – vaak beslissende – militaire vermogen dat zij kunnen ontwikkelen om een breed scala aan missies succesvol uit te voeren.

Resumerend delen we de volgende opvattingen met de lezers:

- De Nederlandse gemechaniseerde eenheden bestaan uit moderne, snel inzetbare, expeditionaire en modulair opgebouwd brigadetaakgroepen. Internationaal bestaat er een grote behoefte aan dit soort moderne gemechaniseerde eenheden.
- Gemechaniseerde eenheden zijn inzetbaar in alle delen van het geweldsspectrum en bezitten door hun karakteristiek 'van-huis-uit' de vereiste escalatiedominantie.
- Om die reden behoeft er geen onderscheid meer gemaakt te worden tussen middelen die nodig zijn voor militair optreden in het hogere en het lagere deel van het geweldsspectrum. Steeds meer ontstaat overigens het inzicht dat het onderscheid tussen het hogere en lagere deel van dat geweldsspectrum nauwelijks valt te maken, laat staan te voorspellen.
- Gemechaniseerde eenheden zijn weliswaar niet 'licht', maar gezien de logistieke trail van dat type eenheden, maakt dat qua snelheid van ontplooiën nagenoeg niet uit. Gemechaniseerde eenheden hebben daarbij als voordeel dat zij niet de nadelen van 'lichte eenheden' kennen, te weten kwetsbaarheid, beperkt voortzettingsvermogen en een beperkte tactische mobiliteit.
- Met de inzet van gemechaniseerde eenheden kan Nederland eenvoudiger zijn bijdrage aan 'risk-sharing' voor zijn rekening nemen. Immers, gemechaniseerde eenheden koppe-

len een hoge graad van bescherming aan voldoende escalatiedominantie. Hierdoor is het risico kleiner dan bij de inzet van relatief kwetsbare 'lichte' eenheden.

- Strategische transportcapaciteit wordt voor een land als Nederland primair bepaald door de beschikbaarheid van weg-, spoor- en zeetransport. Om die reden is de strategische mobiliteit van 'lichte' of 'zware' eenheden identiek.
- Door de verkleining van de omvang van de krijgsmacht kan de kwaliteit van de uitrusting en de training worden verbeterd en beschikken de gemechaniseerde eenheden binnen enkele jaren over de meest moderne middelen. De balans tussen 'shooters' en 'enablers' zal dan meer in evenwicht zijn dan thans het geval is. Daarnaast is de kwaliteit van de gemechaniseerde eenheden dan van dien aard, dat zij volledig compatibel en interoperabel zijn met andere westerse landstrijdkrachten, inclusief de US Army.
- De gemechaniseerde eenheden hebben uitgebreid ervaring opgedaan in een scala aan operationele uitendingen en hebben aangetoond zich vrijwel moeiteloos aan te passen aan de eisen van deze tijd. De eenheden zijn professioneel getraind naar de laatste inzichten en worden op een objectieve en realistische wijze met prioriteit voor inzet in gevechtsoperaties voorbereid.

Kennelijk is het landoptreden minder tot de verbeelding sprekend dan het opereren in de andere dimensies. Maar laten we wel zijn, hoe spectaculair en indrukwekkend die andere dimensies zijn, uiteindelijk valt de beslissing op de grond. Met de moderne gemechaniseerde eenheden waarover de krijgsmacht nu en in de nabije toekomst beschikt, heeft Nederland een substantieel en krachtig middel in handen om militair vermogen uit te oefenen. Dat concluderend is het vervolg logisch: maak er dan ook gebruik van! Laat de juiste opvattingen in de afweging tot inzet de factoren van invloed zijn, en niet de misvattingen.